

sólstráluna í sínum lívi- og deyði, lutvist av somu grundum sum Inessa, í 1924. Tá ið tú lesur um henda sorgarleik, situr tú og ynskist, at Lenin heldur brúkt sitt lív til advokatarbeiði, til at hjúkla um kvinnurnar í lívi sínum – hvør veit, kanska kundi onnur teirra fingið eitt skilafólk burtur úr honum? – og til at lurta eftir Beethoven ella lesa Tolstoj í frítíðini. Ólika lukkuligari hevði hansara egna lív verið – og ólika bjartari Russlands lagna í 20. öld!

Tann stolna kollveltingin

Hövuðssjónarmiðið hjá Volkogonov er áhugavert, men neyvan nýtt. Tað var í mong ár vanlig hugsan í Sovjetsamveldinum, at Stalin snaraði kommunistaflokkinum burtur frá tí reina, leninistisku kósini, og at hetta var orsøkin til tað ræðustýrið, sum russarar hava livað undir í hesi öldini. Sambært Volkogonov er hetta ein stór mis- skiljing. Hann ikki bara visir á, men prógvar, at tann, sum legði hugmyndafrøðiligar lunnar undir ræðustýrið, var Lenin – og bara Lenin.

Februarikollveltingin og fyribilsstjórnin, sum stýrði frá mars til oktober 1917, var tann søguligi möguleikin hjá Russlandi. Landið hevði – á hesum vegamótum – möguleikan at búnað til eitt modernað demokratiskt samfelag, við lóggávutíngi og eini pluralistiskari floksskipan. Aleksandr Kerenski, sum fyrst var loymálaráðgjafi og seinni forsætisráðgjafi, hevði ta fronsku kollveltingina sum fyrmynd og fyrireikaði samsvarandi hesum val til eitt stýrisskipanarásætandi ting. Men Lenin vanvirði Kerenski og sópaði hansara ætlanir av borðinum. Tað var Lenin, sum kom við hugskotinum um at gera eitt politiskt kvett, sum gav einum lítlum flokki – bolsjevik- kunum – valdið. Gaman í, val varð hildið til eitt stýrisskipanarásætandi ting. Bolsje-

likning, sum var líka so einföld sum hon var følsk. Í stuttum segði hann, at flokkurin var tað sama sum fólkíð (arbeiðarar og bóndur). Men flokkurin var í roynd og veru stýrdur av politbyronum, sum frá 1929 var stýrt av einum manni. Soleiðis kom tað í lag, at flokkurin – í fólksins navni – fór undir eitt eindaleyst kriggi móti folkinum.

Tann falska líkningin hjá Lenin gjørdi tað møgult at fremja tvingsilskolektivisering og skipaða hungursneyð, at byggja heimsins størstu kz-legur og seta á stovn modernað trælalag.

Volkogonov brúkar eitt heilt kapitull til at greiða frá monnunum rundan um Lenin. Tað ber illa til – út frá skjølunum – at siggja nakran teirra sum hetju. Állir tóku undir við leninismuni, og teirra lagna – at falla fyri drápsmannahond í útlegd (Trotski) ella verða skotnir sum fólkafiggindar (Bukharin) – var ein fylgja av hesum. Tann einasti av teimum, sum gekk upprættur andaliga til tað seinasta, var Trotski, tann gávuríkasti og gløggesti av kollveltingarmonnunum, og helst tann einasti, sum hevði meira enn eitt eiti av kunnleika til list og bókmentir. Við tað at fallið hjá hesum monnum var eitt úrslit av teirra egnu mistögum, var teirra lagna ein klassiskur sorgarleikur. Hesin sorgarleikur fevnir eisini um tey seinastu árin hjá Lenin. Tann alvisi leiðarin dugdi illa at argumentera, og i greinum og ritum hansara verður tómrúmið fyllt við orðum sum »idiotur«, »svin«, »rænsmaður« osfr., eitt orðalag, sum til henda dag hevur eyðkent nógvar sovjettrúgar marxistar. Tá ið so Stalin í eini telefonsamrøðu brúkar henda sama mánan móti Krupskaju (tað sigst, at hann rópti hana eina »syfilsku horu«, men hettar er ongantíð prógvað), er tað, um Lenin raknar við og skilir, at borgarligur morallur kann hava sín týðning. Men tá var Lenin deyðasjúkur og valdið gloppið honum av honum.

Keða og deyði

Skal ein lýsa ta ávirkan, Lenin fekk á tað russiska samfelagið, eru fyrst og fremst tvey lýsingarorð viðkomandi: »ræðuligt« og »keðiligt«. So skjótt hann fekk valdið, setti Lenin sær fyrri at rudda burtur alt, sum var órðvisi, hevði lit, var stuttligt, skaraði framúr. Akademikarar og intellektuell, sum hugsaðu og virkaðu sjálvstøðugt, vórðu rikin av landinum. Tað velduga landið bleiv einsætlað, grátt, avrøkt fyri talent, intelligens, list, skapan. Har var einki pláss fyri einum Chagall, eini Akhmatovu, einum Mandelsjtam. Sum var endamálið at skapa eina tjóð so eidsa- sora, at allir íbúgvarnir líktust Sjirinovskij ella Bresjnev.

Eftir at Lenin í 1924 var deyður, rann henda dyrkanin av tí keðiliga saman við eini deyðadyrkan, ið sum frá leið bleiv beckettisk í sínum hópisloysi. Hóast mótmæli frá Krupskaju varð Lenin balsamer- adur, og síðani vórðu bygd sarkofagur og mausoleum. Ein starvsstova varð sett á stovn at hava eyguni eftir tí ediliga mumi- uni. Fyrst í 70' árum arbeiddu har 27 vis- indamenn og 33 teknikarar. Teirra arbeiði var at hava eftirlit við, um blettir sóust á líkinum ella andlitsdæmið visti tekin til broyting. Tá ið mausoleið varð umvælt í 1974, fingi 400 fólk medaljur og víðislenir. Ein onnur starvsstova kannaði heilan hjá tí visa leiðaranum og kom til tað úrslit, at hann var »óvanliga tungur« og hevði ein »serliga framkomnan bygnað«. Í roynd og veru, visir tað seg nú, var einki óvanligt við mentanini hjá tí sovjetiska kommunistaflokkinum, ið sum frá leið var eyðkend av eini líka so perverst nivandi sum endaleyst keðiligari nekrofil.

Bókin hjá Volkogonov er neyvan tað endaliga verkið um mannin, sum fekk meiri ávirkan á 20. öld enn nakar annar statsmaður. Men hon er eitt veldugt fram- stig, eisini fyri vestureuropeiska søgu- skriv- ing. Í summum portum tykt hon í so langrøkt. Hövundurin hevur eisini lyndi til at sitera vesturlendskar statsmenn – eitt nú Churchill – sum var talan um lýtaley- sar demokratir. Ein kann skilja hansara góð-

Leninistisk kravgonga í 1992

trúni, men vit vita betur. Hinvegin er tað bókin til fyrinunar, at hövundurin dugir at loysa seg úr kronologiskum høftum, so hann javnar kann samanbera hendingar- nar tey fyrstu kollveltingarárin við ta sovjetisku eftirtíðina. Lesarin kann ikki annað enn munga eftir, at bókin um Trotski verður umsett.

Dmitri Volkogonov: Lenin Life and Legacy. HarperCollins Publishers. London.

Hanus Andreassen

Framhald av síðu 13

Tíðin er farin við rúkandi ferð, og ljóðið er seint út á kvöldið. Í morgin er aftur arbeiðsdagur í fjara landi- num, har hvør hevur sitt at fara til. Familjan og Føroyar verða skugvaðar til viks aftur.

Jóladagur á ströndini

Tá jólahald er av í Frels- unarherinum í Hurtsville, er nýtið nýtt verandi. Óll fara hvør til sit. Uttan fyrri er luftin tung og køvnd, og hitastigin í dagtimunum hava nærum ongan bata við sær, hóast tað er komið langt út í miðnætt.

Nú er bert eftir at fá jólahát óna frá hondini. Í

Sydney varð hesin jólaftan hildin saman við góðum vinum. Tey fingi dunnu- steik við íð hoyrir til, men tá varð æyðugt at hava ein kuldaðan standandi við døgurðaborðið, fyrri at tað yvirf øvur skuldi lata seg gera at halda henda dagin so nær tí, sum síður er í Føroy- um.

Í jóladagur? - Jú, hann varð hildin á ströndini í brennandi sól, har vanligt er at útlendingar úr øllum heiminum hittast á jolum í Sydney.

PIZZA- VINIR

Hevur tú hug at fáa eina ella fleiri PIZZA inn á gólv- ið, so ring tlf. 18866, og tú hevur PIZZA'ina innan ein tíma.

Vit í PIZZARIA royna altíð at hava kostnaðin so lágan sum møgult, so leiðis at kundin bert rindar 30 kr. fyri heimkoyringina. Hetta tilboð er tó bert galdandi fyri víðskittatíð í Tórshavn.

Vit vóna, at hetta tilboð kemur væl við.

PIZZARIA
Tlf. 18866

Tíðindablaðið sosialurin

Postboks 76,
FR-110 Tórshavn

JA!

Set sum haldara
januar ársfj. 1996:

Navn:

Bústaður:

Bygd/býur:

Tlf.:

☐ Halðarar í Føroyum:

230 kr./ársfj.

☐ Halðarar í Danmark:

425 kr./ársfj.

☐ Halðarar í Danmark

(5 bl. í senn):

340 kr./ársfj.

☐ Onnur lond:

Ymiskir prisir

og send blaðrokningina til:

Navn:

Bústaður:

Kannað postverknum

Okeypis
Sosialurin
rindar
postgjaldið

64

Kona Lenin í arbeiðarabúna

vikkarnir fingi bara 168 av 703 tinglumum. Men tá hevði Lenin framtítt kvett, og ting- ið fekk onga ávirkan. Kerenski fór í útlegd og varð seinni í lívinum ongantíð tikin fyri fult. Kortini hevur søgan givið honum rætt, og hann stendur í dag sum endurreistur profetur. Volkogonov skivur:

Tað triðja valdið, hann (Kerenski) hevði í huga, var fólksins demokrati, fólkaval- ið, fott í februar. Óll útlegdarárin helt Kerenski uppá, at herovastarnir hjá zar- num umboðaðu mótkollveltingina høgumegin frá og bolsjevikarnir mótkollveltingina vinstrumegin frá.

Stytri og beinraknari kann tað helst ikki sigast. Bolsjevikarnir beindu fyrri Russ- lands søguliga möguleika og stjólu ta demokratisku kollveltingina.

Tann falska líkningin

Her kom tað ívælst væl við, at Lenin dugdi at pynta upp á kvettið og umskapa tað til eitt roysni. Hann gjørdi hetta við eini